

სწავლების ხარისხის განვითარების შესაძლებლობების შეფასების მექანიზმები ბათუმის ხელოვნების სასწავლო უნივერსიტეტში

ბათუმის ხელოვნების სასწავლო უნივერსიტეტში მოქმედებს ხარისხის უზრუნველყოფის სისტემა, რომელიც ითვალისწინებს "დაგეგმე- განახორციელე-შეამოწმე-განავითარე" ციკლს.

PDCA

P – plan - დაგეგმე; *D – do* - განახორციელე; *C – check* - შეამოწმე; *A – act* - განავითარე.

"დაგეგმე-განახორციელე-შეამოწმე-განავითარე" გულისხმობს ხარისხის უზრუნველყოფის სისტემის მუშაობის შემდეგ სქემას:

- პირველ ეტაპზე ("დაგეგმე") იგეგმება საკუთარი სამუშაო, განისაზღვრება საქმიანობის ასპექტები, სტრუქტურები და პროგრამები, მათი განხორციელების თანმიმდევრობა, ვინ და რა კრიტერიუმების მიხედვით აფასებს დაგეგმილ საქმიანობას;
- მეორე ეტაპზე ("განახორციელე") ხორციელდება დაგეგმილი შეფასება წინასწარ შეთანხმებული კრიტერიუმებისა და გრაფიკის მიხედვით;
- მესამე ეტაპზე ("შეამოწმე") ერთვება შემოწმების მექანიზმები, თუ რა მუშაობს და რა არ მუშაობს და შესაბამისად, იძებნება მიზეზები;
- საბოლოო ეტაპზე ("განავითარე") ჯამდება შედეგები, განისაზღვრება ნაკლოვანებები, იძებნება მიზეზები და მათი აღმოფხვრის მიზნით შემუშავდება სათანადო რეკომენდაციები; ნაკლოვანების არსებობის შემთხვევაში დაისახება არსებული დამაკმაყოფილებელი ვითარების შენარჩუნების მექანიზმები.

შეფასების მოსამზადებელი ეტაპი - რამდენიმე საფეხურიანია და მოიცავს:

- შეფასების კრიტერიუმების განსაზღვრას შესაფასებელი ობიექტის მიხედვით;
- შეფასების პროცედურის შემუშავება ;
- შეფასების შედეგების ანალიზის ფორმის შემუშავება;
- შეფასების შედეგების გამოქვეყნების/პრეზენტაციის წესის შემუშავება.

ბათუმის ხელოვნების სასწავლო უნივერსიტეტში ხარისხის უზრუნველყოფის შიდა და გარე შეფასება მოიცავს შემდეგ ასპექტებს:

- საგანმანათლებლო პროგრამების შეფასებას;
- სასწავლო პროცესის შეფასებას;
- სწავლების ადამიანური და მატერიალური რესურსებით უზრუნველყოფის შეფასებას;
- პროგრამის განვითარების პროცესში დაინტერესებული მხარეების (დამსაქმებლები, აკადემიური პერსონალი, სტუდენტები, კურსდამთავრებულები) აზრის და დამოკიდებულებების კვლევას.

I. საგანმანათლებლო პროგრამების შეფასების სისტემა

საგანმანათლებლო პროგრამების და მისი სტრუქტურული ელემენტების - მოდულებისა თუ ცალკეული სასწავლო კურსების პროგრამების (სილაბუსების) შეფასებისათვის არსებობს ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურების შემდეგი საშუალებები:

- საგანმანათლებლო პროგრამის ფორმა;

- საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავების ინსტრუქცია სწავლების სხვადასხვა საფეხურისათვის;
- სილაბუსის ფორმა;
- საგანმანათლებლო პროგრამების წარდგენისა და დამტკიცების წესი;

პროგრამის სტრუქტურა:

- საგანმანათლებლო პროგრამის სახელწოდება;
- განათლების საფეხური;
- კვალიფიკაცია და მისანიჭებელი აკადემიური ხარისხი;
- პროგრამის მოცულობა ECTS;
- სწავლების ენა;
- სწავლის დირეზიონალი;
- პროგრამაზე მისაღებ სტუდენტთა მაქსიმალური კონტინგენტი;
- პროგრამაზე დაშვების წინაპირობა;
- პროგრამის მიზანი;
- სწავლის შედეგი;
- სტუდენტის ცოდნის შეფასების სისტემა;
- სწავლებისა და სწავლის მეთოდები;
- სწავლის გაგრძელების საშუალება;
- სასწავლო პროცესის საკადრო უზრუნველყოფა;
- პროგრამის ხელმძღვანელი;
- სასწავლო პროცესის მატერიალურ-ტექნიკური რესურსი;
- სასწავლო პროცესების სტრუქტურა.

სილაბუსის სტრუქტურა:

- სასწავლო კურსის დასახელება;
- სწავლების საფეხური;
- კურსის ტიპი;
- საგანმანათლებლო პროგრამის / ფაკულტეტის სახელწოდება;
- ECTS კრედიტების რაოდენობა და საათების განაწილება სტუდენტის დატვირთვის შესაბამისად;
- ლექტორი;
- სასწავლო კურსის მიზანი;
- სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები;
- სწავლებისა და სწავლის მეთოდები;
- სასწავლო კურსის შინაარსი;
- სტუდენტის ცოდნის შეფასების კრიტერიუმები;
- სავალდებულო ლიტერატურა;
- დამხმარე ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა;
- სწავლის შედეგი.

პროგრამების შეფასებისას ყურადღება ექცევა ზემოთ აღნიშნული სტრუქტურის ერთეულების არსებობასა და ასპექტებს შორის თანხვედრას, ანუ რამდენად შეესაბამება სწავლის შედეგები პროგრამის მიზნებს, რამდენად შესაფერისია სწავლების მეთოდები დასახული მიზნების მიღწევისათვის, რამდენად ადეკვატურია შეფასების მეთოდები და ა.შ.

პროგრამის სწავლის შედეგების მიღწევის გასაუმჯობესებლად რეკომენდირებულია შემდეგი რაოდენობრივი და თვისებრივი ინდიკატორების გამოყენება:

- უნივერსიტეტი ყოველწლიურად ამზადებს თვითშეფასების ანგარიშს და წარუდგენს სსიპ განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნულ ცენტრს (გარე შეფასება);
- დარგობრივი და ზოგადი კომპეტენციები შესაბამისი უნდა იყოს ეროვნული კვალიფიკაციების ჩარჩოსთან;
- პროგრამის განხორციელებაში ჩართული აკადემიური პერსონალის/მოწვეული პროფესორების/მასწავლებლების გამოკითხვის შედეგები;
- დამსაქმებელთა შეფასება;
- პროგრამის კურსდამთავრებულთა გამოკითხვის შედეგები;
- პროგრამაში მონაწილე სტუდენტების გამოკითხვის შედეგები;
- პროგრამაში მონაწილე სტუდენტების აკადემიური მოსწრების მაჩვენებელი;
- პროგრამაში მონაწილე სტუდენტების სხვა პროგრამაზე გადასვლის მაჩვენებელი;
- უნივერსიტეტის სხვა პროგრამებიდან აღნიშნულ პროგრამაზე გადმოსვლის მსურველთა რეგისტრირებული განაცხადების რაოდენობა;
- სხვა უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებიდან აღნიშნულ პროგრამაზე გადმოსვლის მსურველთა რეგისტრირებული განაცხადების რაოდენობა;
- პროგრამაზე სწავლის მსურველთა რეგისტრირებული განაცხადების რაოდენობა (სამაგისტრო პროგრამების შემთხვევაში);
- სტუდენტთა დასაქმების მაჩვენებელი;
- პროგრამის კურსდამთავრებულთა დიპლომის საშუალო ქულა (GPA);
- სახელმწიფო სასწავლო გრანტის მქონე სტუდენტების რაოდენობა;
- შიდა საუნივერსიტეტო გრანტის მქონე სტუდენტების რაოდენობა;
- სწავლების შემდგომ საფეხურზე ჩარიცხული სტუდენტების რაოდენობა;
- პროგრამის მონაწილე სტუდენტების პროგრამის პროფილის მიხედვით დასაქმების მაჩვენებელი;
- პროგრამის მონაწილე სტუდენტების პროგრამის არაპროფილურად დასაქმების მაჩვენებელი.

უნივერსიტეტში პროგრამის შეფასებას ახდენს უნივერსიტეტის ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახური; პროგრამის შეფასება ხდება რაოდენობრივი და თვისებრივი ინდიკატორების ურთიერთშეჯერებისა და ანალიზის საფუძველზე.

პროგრამის შიდა და გარე შეფასების შედეგად უნივერსიტეტის ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახური ფაკულტეტების ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურებთან თანამშრომლობით შეიმუშავებს კონკრეტულ რეკომენდაციებს პროგრამის განხორციელების და სწავლის შედეგების მიღწევის შემდგომი სრულყოფის მიზნით. რეკომენდაციები წარედგინება აკადემიურ საბჭოს და ფაკულტეტების საბჭოებს.

II. სასწავლო პროცესის შეფასების სისტემა

ხარისხის სამსახურის ძირითადი ამოცანაა, სასწავლო პროცესის შედეგების ანალიზის საფუძველზე დაადგინოს, რამდენად ადეკვატურად მიმდინარეობს სწავლება, გამოავლინოს პრობლემები და დასახოს მათი აღმოფხვრის გზები.

სასწავლო პროცესის უმთავრეს შედეგს და შესაბამისად, მის ყველაზე უფრო ფართოდ აღიარებულ ინდიკატორს სტუდენტების აკადემიური მოსწრება წარმოადგენს. ცხადია, აკადემიური მოსწრების ანალიზის გარდა, სასწავლო პროცესის შეფასებისას მნიშვნელოვანია პროცესში მონაწილე ყველა მხარის - აკადემიური პერსონალის, ადმინისტრაციისა და სტუდენტების, რიგ შემთხვევებში დამსაქმებლების და კურსდამთავრებულების-გამოკითხვა

სტუდენტების აკადემიური მოსწრების ანალიზის საფუძველზე შესაძლებელია შემდეგი სახის ინფორმაციის მოპოვება:

- საგანმანათლებლო პროგრამისა და ცალკეული კურსების სირთულის ხარისხი;

- სწავლების მეთოდების ადეკვატურობა შეფასების მეთოდებთან და კრიტერიუმებთან;
- აკადემიური პერსონალის პედაგოგიური თვისებები;
- სტუდენტების მომზადების დონე.

ამგვარი ანალიზი რეგულარულად უნდა ჩატარდეს თითოეული ფაკულტეტის მიერ ყოველი სემესტრის დასრულებისას, რადგანაც ის უმნიშვნელოვანეს ინფორმაციას გვაწვდის სასწავლო პროგრამების, პროფესორ-მასწავლებელთა მუშაობისა და სტუდენტთა სწავლის შესახებ.

კრედიტების ტრანსფერისა და დაგროვების ევროპულ სისტემაში (ECTS) შემუშავებულია სტუდენტთა რანჟირების სკალა: საუკეთესო სტუდენტების (ყველაზე მაღალქულიანი) რაოდენობა საერთო რაოდენობის 10%-ს არ უნდა აღემატებოდეს, შემდეგ კი საფეხურებად 25%-30%-25%-10% . რანჟირების სკალის მიხედვით, სტუდენტთა ძირითად მასას საშუალო მოსწრება უნდა ქონდეს, ძალიან მაღალი და დაბალი ნიშნები კი – სტუდენტთა შესაბამისად 10-10%-ს.

III. პერსონალის შეფასების სისტემა

აკადემიური პერსონალის ხარისხი განისაზღვრება მისი სწავლებისა და სამეცნიერო კომპეტენციით.

სწავლების კომპეტენცია

აკადემიური პერსონალის უპირველესი დანიშნულება სტუდენტებისათვის ცოდნის გადაცემაა. სწავლების ხარისხის დადგენისათვის რეკომენდირებულია შემდეგი კრიტერიუმების გამოყენება:

- პროგრამის ეფექტურად დაგეგმვისა და შემუშავების უნარი - იგულისხმება სილაბუსის შემუშავება, სწავლებისა და შეფასების ადეკვატური მეთოდების შერჩევა, კურიკულუმის შემუშავებაში მონაწილეობა და სხვა;
- უშუალოდ სწავლების, ანუ ცოდნის გადაცემის, მიწოდების უნარი - იგულისხმება სტუდენტების მოტივირება, მოცემული საგნით მათი დაინტერესება, სტუდენტებთან ეფექტური კომუნიკაცია, სტუდენტების სამართლიანი შეფასება და სხვა;
- დარგობრივი კომპეტენცია - საგნის ცოდნა, დარგობრივ სფეროსი მიმდინარე ცვლილებებისა და სიახლეების ცოდნა, დარგობრივი სფეროს ადგილი სხვა დისციპლინებთან მიმართებაში და სხვა;
- კურსის მართვის უნარი - იგულისხმება სასწავლო კურსის განხორციელებასთან დაკავშირებული ადმინისტრაციული მოვალეობების შესრულება, როგორცაა მაგ. კონსულტაციები.

სწავლების კომპეტენციის შეფასებისათვის შეიძლება გამოყენებულ იქნეს შემდეგი მეთოდები:

- თვითშეფასება;
- შეფასება სტუდენტების მიერ;
- სტუდენტების აკადემიური მოსწრების ანალიზი;
- სილაბუსის შემოწმება.

სამეცნიერო/შემოქმედებითი კომპეტენცია

აკადემიური პერსონალის შეფასების კვლევითი კომპეტენციის შეფასების ტრადიციული კრიტერიუმებია:

- შესაბამისი აკადემიური ხარისხი;
- პუბლიკაციები;
- მონაწილეობა სამეცნიერო კონფერენციებში - იგულისხმება მოხსენების წარდგენა და არა უბრალო დასწრება;
- წევრობა და აქტიური საქმიანობა პროფესიულ ორგანიზაციებში;

- დარგობრივი კომისიების წევრობა.
- დარგობრივი სამეცნიერო ჟურნალების რედკოლეგიის წევრობა;
- პრაქტიკულ-შემოქმედებითი მუშაობა.

ასევე შესაძლოა სწავლებისა და სამეცნიერო კომპეტენციის გარდა მიზანშეწონილად ჩაითვალოს აკადემიური პერსონალის სხვა თვისებების შეფასებაც, მაგ. როგორცაა:

- ნებაყოფლობითი ადმინისტრაციული მოვალეობების შესრულება - სხვადასხვა სახის კომისიებისა თუ საბჭოების (ფაკულტეტის, უნივერსიტეტის აკადემიური თუ წარმომადგენლობითი საბჭოები და სხვა) წევრობა და მათ მუშაობაში აქტიური მონაწილეობის მიღება;
- ადმინისტრაციული თანამდებობების დაკავება - დეკანი, საბჭოს თავმჯდომარე და სხვა;
- აქტიური ურთიერთობა დამსაქმებლებთან და სხვა სოციალურ პარტნიორებთან;
- მუშაობა სტუდენტთა ხელშემწყობ სტრუქტურებში;
- და სხვა.

IV. პროგრამის განვითარების პროცესში დაინტერესებული მხარეების (დამსაქმებლები, აკადემიური პერსონალი, სტუდენტები, კურსდამთავრებულები) აზრის და დამოკიდებულებების კვლევა.

ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის მუშაობის აუცილებელი ელემენტია უნივერსიტეტის მუშაობაში მონაწილე ყველა მხარის აზრის და დამოკიდებულებების კვლევა.

კვლევის/გამოკითხვის ობიექტებად მოიაზრება:

- სტუდენტები;
- აკადემიური პერსონალი;
- დამსაქმებლები;
- კურსდამთავრებულები;
- და სხვა;

გამოკითხვა სპეციფიკური პროცესია, რომელიც შესაბამის დარგობრივ კომპეტენციას მოითხოვს: კითხვარების შედგენა, უშუალოდ გამოკითხვის წარმოება, შედეგების რაოდენობრივი და თვისობრივი ანალიზი; კვლევას აწარმოებს ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახური. მან მკაფიოდ უნდა განსაზღვროს კვლევის თემა და მოახდინოს შედეგების ანალიზი;

ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის მიერ რეკომენდირებულია კვლევების წარმოება შემდეგი საკითხების შესწავლისთვის -

- სასწავლო პროცესის მახასიათებლები - ამ შემთხვევაში შეიძლება გამოიკითხოს როგორც სტუდენტი, ასევე აკადემიური პერსონალი;
- სამეცნიერო პროცესის ეფექტურობა;
- პროგრამების რელევანტურობა შრომის ბაზრისათვის - კითხვარი დამსაქმებლებისათვის;
- სტუდენტების შიდა საუნივერსიტეტო მობილობის მიზეზები;
- უნივერსიტეტის მართვის ეფექტურობა;

კვლევების დაგეგმვისას აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოთ სათანადო ხარჯები - კითხვარების შემუშავება, რესპოდენტების გამოკითხვა და სხვა მეთოდები.